
БАРБІНОВА А.В.,
асистент, аспірантка кафедри
педагогічної майстерності та
менеджменту імені І.А. Зязюна,
Полтавський національний
педагогічний університет,
імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ

У статті уточнено поняття готовності у науковій літературі, описано внутрішні і зовнішні чинники готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя. Визначено структуру готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя, яка логічно поєднує когнітивний, мотиваційний, діяльнісний та саморегуляційний компоненти. Встановлено, що структура готовності учнів професійно-технічних закладів до сімейного життя є основним орієнтиром у напрямках виховання сімейних цінностей, яке забезпечується під час навчально-виховного процесу професійно-технічних навчальних закладів. Для формування цілісного уявлення учнів про сімейне життя педагогічні працівники мають постійно враховувати, що структурні компоненти розглядаються у логічній взаємозалежності.

Ключові слова: готовність до сімейного життя, сімейні цінності, структура готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя, внутрішні фактори, зовнішні фактори.

В статье уточнено понятие готовности в научной литературе, описаны внутренние и внешние факторы готовности учащихся профессионально-технических учебных заведений к семейной жизни. Определена структура готовности учащихся профессионально-технических учебных заведений к семейной жизни, которая логически объединяет когнитивный,

мотивационный, деятельностный и саморегуляционный компоненты. Установлено, что структура готовности учащихся профессионально-технических заведений к семейной жизни является основным ориентиром в направлениях воспитания семейных ценностей, которое обеспечивается во время учебно-воспитательного процесса профессионально-технических учебных заведений. Для формирования целостного представления учащихся о семейной жизни педагогические работники должны постоянно учитывать, что структурные компоненты рассматриваются в логической взаимосвязи.

Ключевые слова: готовность к семейной жизни, семейные ценности, структура готовности учащихся профессионально-технических учебных заведений к семейной жизни, внутренние факторы, внешние факторы.

The article clarifies the concept of preparedness in the scientific literature, described internal and external factors of readiness of students of vocational-technical schools to family life. The structure of readiness of students of vocational-technical schools to family life, which logically combines cognitive, motivational, activity and self-regulation components. Found that the structure of readiness of students of vocational-technical schools to family life is a major landmark in the areas of education family values, which is provided during the educational process of vocational-technical schools. For a more holistic view of students about family life educators must keep constantly in mind that structural components are treated in a logical interdependence.

Key words: preparedness for family life, family values, structure of readiness of students of vocational-technical schools to family life, internal factors, external factors.

Постановка проблеми. На сучасному етапі інноваційних процесів в освіті особливої актуальності набуває проблема формування і розвитку соціальної і професійної компетентності і високого рівня культури, які сприяють соціальному і професійному саморозвитку учнів професійно-технічних навчальних закладів. Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства є невід'ємною складовою формування відповідальної та успіш-

ної особистості в умовах входження в євроінтеграційний освітній простір.

В цьому аспекті набуває особливого значення дослідження феномену готовності до сімейного життя, його визначні характеристики; чинників, які формують готовність учнівської молоді до сімейного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим внеском в розробку питань сімейного виховання є праці вітчизняних і зарубіжних дослідників: дослідження сутності і

структури цінностей сімейного життя здійснила К.Павицька, готовність студентської молоді до сімейного життя є об'єктом вивчення А.Карасевич; ціннісні орієнтації сучасної молоді висвітлені в працях Л.Артюхової, О.Маркової. Окремі аспекти готовності учнівської та студентської молоді до створення сім'ї були предметом досліджень О.Демченко, Н. Гусак, Т. Левицької, В. Тищенко, З.Янішевської, О.Ярошинської.

Різноманітні аспекти готовності молоді до виконання ролі сім'янина стали предметом вивчення психологів, педагогів, соціологів. Медико-психологічні аспекти підготовки до шлюбу розглядали у своїх дослідженнях (М. Алексєєва, Т. Афанасьєва, Л. Богданович, Т. Буленко, Д. Ісаєв, В. Каган, А. Хрипкова, З. Шкіряк-Нижник та ін.).

Морально-педагогічні аспекти підготовки школярів до сімейного життя вивчалися (В. Барським, В. Бойко, Л. Верб, М. Вовчик-Блакитною, З. Зайцевою, Є. Ільїною, В. Карпівим, Р. Лемеховою, В. Сухомлинським, І. Трухіним). Особливості статевого виховання й статевого самовизначення як фактору готовності до виконання ролі сім'янина досліджували (М. Боришевський, О. Васютинський, Т. Говорун, О. Кікінежді, Д. Колесов, І. Кон, В. Кравець, Д. Логвінова, Л. Мороз, Т. Титаренко та ін.).

Мета статті: на основі дослідження внутрішніх і зовнішніх факторів визначити структуру готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя.

Виклад основного матеріалу. Досвід життєвої практики свідчить, що у молоді, яка вступає в шлюбно-сімейні відносини, виникають певні труднощі, обумовлені низьким рівнем готовності до сімейного життя. Такими труднощами є відсутність життєвого

досвіду сімейного життя, несформованість якостей сім'янина, нездатність нести відповідальність за членів сім'ї, несформованість готовності до сімейного життя.

Доцільність цього твердження зумовлюється тим, що ще задовго до офіційного одруження в особистості формуються певні уявлення про шлюб, погляди на способи внутрішньосімейних взаємин, розподіл сімейних ролей тощо. Однак не завжди правильне розуміння їхнього змісту призводить у майбутньому до психологічного несумісництва подружжя, виникнення внутрішньосімейних конфліктів, зумовлює руйнування шлюбів, поширення неповних сімей.

Науковці готовність розглядають як первинну й фундаментальну умову успішного виконання будь-якої діяльності, як ступінь мобілізації внутрішніх ресурсів людини з метою найбільш ефективного розв'язання певних завдань. У сучасній психолого-педагогічній літературі поняття «готовність» до виконання діяльності вживається в різних значеннях. Готовність визначається як наявність здібностей (С.Л. Рубінштейн, Б.Г. Ананьєв); якість особистості (К.К. Платонов); знання про професію та практичні вміння і навички (Л.В. Романенко, В. В. Серіков) [6].

Передусім готовність визначається науковцями як цілісне стійке особистісне утворення (І. Вужина, А. Ліненко, Г. Троцько), інтегральне багаторівневе динамічне особистісне утворення (С. Литвиненко), інтегративна якість особистості (І. Гавриш), цілісна система стійких інтегративних особистісних утворень (Т. Жаровцева) тощо. Одна група науковців (Л. Кондрашова, Г. Троцько) у визначенні сутності готовності підкреслюють, що вона включає не лише професійні знання, уміння, навички, а й певні особистісні риси,

що забезпечують успішне виконання професійних функцій. Інші автори підкреслюють потенційні можливості готовності в забезпеченні мобілізаційності на включення у професійну діяльність (А. Ліненко), внутрішніх умов для успішного професійного саморозвитку (О. Пехота), високого рівня професійного саморозвитку (Г. Троцько). Крім того, в авторських визначеннях готовність виступає як результатом професійно-педагогічної підготовки (С. Литвиненко), так і умовою та регулятором успішної професійної діяльності (І. Гавриш). Однак, не дивлячись на розбіжності у трактуванні цього поняття, основними характеристиками готовності до педагогічної діяльності Садова Т.А. визначила такі: цілісність, стійкість, інтегративність, динамічність, полікомпонентність цього утворення [2].

Існують різні підходи до трактування поняття «готовність». У рамках функціонального підходу вона розглядається як психічний стан, що виникає в суб'єкта для задоволення будь-якої потреби і визначається як така існуюча ознака установки, що спостерігається в усіх випадках поведінкової активності суб'єкта.

У межах особистісного підходу існує два напрями трактування поняття «готовність»:

- 1) вона трактується як умова успішного виконання діяльності; вибіркова активність, що налаштовує організм,
- 2) підкреслює інтегративні характеристики цієї категорії, що визначається як синтез якостей особистості; її цілеспрямоване вираження, включаючи й переконання, погляди, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні риси, знання, вміння, навички, досвід, налаштованість на певну поведінку; якість особистості, що інтегрує раніше засвоєні установки, характеристики і

мотиви діяльності [9].

Підготовленість до сімейного життя означає сформованість у молодих людей навичок здорового способу життя, наявність достатніх психолого-педагогічних, юридичних, економічних, медичних знань з питань становлення особистості, формування статево-рольової ідентифікації, розвитку комунікативних навичок, корекції особистих проблем, духовного виховання, створення власного іміджу; володіння знаннями медико-соціальних проблем алкоголізму, наркоманії, профілактики захворювань, що передаються статевим шляхом, планування сім'ї та збереження репродуктивного здоров'я молоді, профілактики вагітності, народження здорових дітей, розвитку сімейних традицій тощо.

Передумовою для життя в шлюбі А.Адлер вважає сформованість почуття спільності й бути соціально адаптованим. Розуміння специфіки готовності молоді до сімейного життя науковець висвітлює у своїй теорії. Автор стверджує, що загальними підготовчими умовами з раннього дитинства й до віку зрілості потрібно пройти своєрідне навчання сексуального інстинкту, метою якого було б навчитися його нормальному задоволенню в шлюбі й сімейному житті. Усі здатності, нездатності й схильності до любові й шлюбу закладені в прототипі, що формується в перші роки життя. Розглядаючи якості прототипу, цілком можна вказати на ті труднощі, які з'являються у подальшому житті дорослої людини. Характер проблем, що виникають у любові й шлюбі, не відрізняється від загальних соціальних проблем. Цим відносинам, як будь-яким іншим, властиві ті самі труднощі, і великою помилкою є ставлення до любові й шлюбу як до раю, в якому самі по собі здійснюються всі бажання.

Кожна сфера життя ставить перед людиною певні завдання, які необхідно виконувати, завжди беручи до уваги інтереси іншого [1].

Ми розуміємо готовність учнів ПТНЗ до сімейного життя як особистісне формування ціннісного змісту уявлень про сім'ю та культуру шлюбних відносин, в основі якого є мотиви, погляди і переконання про сімейні цінності і утворюється шляхом засвоєння конкретних знань, умінь і навичок майбутнього сім'янина.

З'ясування особливостей структурних компонентів готовності учнів професійно-технічних закладів до сімейного життя вимагає розкриття чинників, які її визначають. Цілісне розуміння готовності до сімейного життя неможливе без знання чинників, які її обумовлюють. На основі проведеного аналізу наукової літератури з даної проблематики, всі фактори готовності учнів до створення сім'ї можна систематизувати у дві групи факторів: зовнішні і внутрішні. Дослідження зовнішніх і внутрішніх чинників готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя сприяє у визначенні структури готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя. Група внутрішніх факторів komponує мотиви вступу в шлюб, подружню сумісність партнерів і психологічний клімат; сукупність соціальних ролей, особливості темпераменту, відповідальність, емпатію. У другу групу, тобто в зовнішні фактори, включені характеристики дошлюбного спілкування партнерів, матеріальне становище партнерів, вплив батьківської сім'ї, навчального закладу, засобів масової інформації, оточуючого середовища.

З позиції психології мотив розуміємо як усвідомлювану причину, що

спонукає і визначає вибір спрямованості діяльності особистості. Мотиви створення сім'ї необхідно розглядати не як тимчасове явище захопленості, а як тривалий процес, погляди, установки і орієнтації, що сформувалися в певній обстановці, спонукають людей до активізації своєї діяльності в напрямку задоволення своїх соціальних та природних потреб у шлюбі. У сучасній психології розрізняють три мотивації на шлюб у молоді: мотивація на сам факт шлюбу, мотивація на певний тип шлюбу, мотивація на певну людину.

О.В. Портяна виокремлює чинники неадекватної мотивації шлюбу.

Мотивація, пов'язана із дефіцитом. Спостерігається у випадках, коли один або обидва із подружжя вступають в шлюб через бажання поповнити нестачу любові, спілкування, турботи, тепла, уваги, уникнути почуття самотності та непотрібності.

Шлюб як спосіб відокремитися від батьківської сім'ї. Одним із найбільш частих неадекватних мотивів укладання шлюбу являється стремління молодого подружжя дистанціюватися від батьків. В цьому випадку шлюб є специфічним комунікативним посланням батькам про те, що їхня дитина стала дорослою і має право на незалежні рішення і самостійне життя.

Шлюб як спосіб перебороти яку-небудь кризу. Створення сім'ї як помста минулому кохання, шлюб як спосіб подолати втрату близької людини, шлюб як спосіб пережити професійну нереалізованість і т.д.

Створення шлюбу з метою відповідати нормам шлюбу і нормам соціального оточення, які стосуються віку укладання шлюбу та інших аспектів шлюбної поведінки. Даний шлюб являється способом уникнути тиску соціального оточення.

Шлюб як компенсація почуття неповноцінності. Укладання шлюбу може бути способом поповнити дефекти власного «Я». В цьому випадку приєднання до ідеалізованого партнера дозволяє підвищити почуття особистого значення і самоповаги.

Шлюб як досягнення. Спостерігається у випадку отримання одного із партнерів матеріальної або соціальної вигоди в результаті укладання шлюбу.

Вимушений шлюб. У цьому випадку шлюб є способом вирішити життєві труднощі, які виникли. Наприклад, незапланована вагітність, житлові або матеріальні проблеми одного із подружжя і т.д.

При неадекватній мотивації створення сім'ї особистість партнера не є цінністю, важлива просто його наявність або його функціональні характеристики, які мають значення для задоволення потреб. Неадекватна мотивація створення сім'ї може бути свідомою і несвідомою. В останньому випадку практично неминуче поглиблене і більш «хворобливе» переживання рано чи пізно наступаючого в будь-яких стосунках періоду розчарування в партнері і шлюбі [5].

Подружня сумісність багатопланова. Виділяють такі види подружньої сумісності:

1. Духовна сумісність – характеризує узгодженість цілепокладаючих компонентів поведінки партнерів: установок, ціннісних орієнтацій, потреб, інтересів, поглядів, оцінок, думок (основна закономірність духовної сумісності – схожість, подібність духовних устроїв подружжя).

2. Персональна сумісність – характеризує відповідність структурно-динамічних особливостей партнерів: темперамент, характер, емоційно-вольова сфера.

3. Сімейно-побутова сумісність –

функціональні особливості шлюбних партнерів: узгодженість уявлень про функції сім'ї і відповідний устрій; узгодженість рольових очікувань і домагань при реалізації цих функцій.

4. Фізіологічна сумісність. Ознаками фізіологічної, зокрема сексуальної сумісності є гармонія ласк чоловіка і жінки, тілесного контакту, задоволеність від близькості.

Різні види сумісності взаємопов'язані і доповнюють один одного. Тому у сімейних відносинах потрібно враховувати кожен аспект, щоб не порушувати злагоди, яка так важко здобувається. Високий рівень подружньої сумісності значно збільшує вірогідність подружньої гармонії, але вирішальною все ж таки є загальна культура партнерів, яка полягає у толерантності, вмінні не розпускатися, контролювати і стримувати негативні емоції, у розумінні того, що добрі стосунки, а не порядок, затишок і смачна їжа є головною цінністю сімейного життя. При наявності такої культури подружня несумісність мало помічається і не псує подружніх стосунків, тоді, коли у невірніюваних, нестриманих, агресивних та грубих партнерів вона викликає постійні конфлікти.

Одне із важливих завдань, які має вирішити молоде подружжя, полягає у посиленні емоційного зв'язку в подружній підсистемі й відокремлення від батьківської родини без розриву емоційних контактів з нею. Чоловік і жінка, з одного боку, повинні навчитися належати один одному, не втрачаючи близькості з батьківськими сім'ями, а з іншого – стати частиною власної родини, не втрачаючи своєї індивідуальності. Лише в цьому випадку «шлюб стає процесом, в якому обидва партнери й родини в цілому проходять шлях індивідуалізації – сепарації, одержуючи можливість переживати

близькість, зберігаючи при цьому відчуття своєї окремішності та автономності».

Розгляд зовнішніх чинників готовності учнівської молоді до сімейного життя треба розпочати з характеристики дошлюбного спілкування пари. Дошлюбний період має велику психологічну значимість для благополуччя майбутнього подружжя. Цей час характеризується емоційно насиченими враженнями, які позитивно впливають на взаємовідносини між молодими людьми. Основними психологічними завданнями цього періоду є формування реалістичного бачення партнера і прийняття його з усіма перевагами та недоліками, накопичення спільних переживань та вражень, пізнання одне одного, перевірка прийнятого рішення одружитися [8].

Спілкування з ровесниками виконує певні психологічні функції. По-перше, це дуже важливий і насичений специфічний інформаційний канал, за допомогою якого підлітки й молоді люди дізнаються про те необхідне, про що дорослі їм не розповідають. По-друге, це особливий вид міжособистісних відносин, що сприяє формуванню навичок соціальної взаємодії, уміння підкорятися колективній дисципліні та водночас відстоювати свої права, співвідносити особисті інтереси із суспільними. По-третє, це специфічний вид емоційного контакту. Усвідомлення групової приналежності, солідарності, товариської взаємодопомоги допомагає юнаку взаємодіяти зі світом дорослих й дарує йому почуття емоційної захищеності та стабільності [7].

Щодо матеріального становища шлюбних партнерів, то сучасні економічні проблеми українського суспільства залишають молоді мало шансів на оптимістичне ставлення до свого майбутнього і багато сумнівів щодо

можливості його матеріально забезпечити. Невпевненість у спроможності забезпечувати сім'ю часто гальмує її створення чи розширення. Особливо ця ситуація позначилася на народжуваності, адже з погіршенням економічної ситуації в країні зростає «ціна дитини»: дорожчають продукти харчування, дитячі товари, ліки, послуги дитячих садків тощо.

Що стосується впливу батьківської сім'ї на готовність молоді до вступу у шлюб, то її структура і соціально-психологічні характеристики мають великий вплив на формування уявлень молоді про подружнє життя, формування шлюбно-сімейних домогач, їх ставлення до протилежної статі. Культура взаємин подружжя є для дівчат та юнаків наочним і найголовнішим уроком сімейного життя, і багато в чому визначає їх установки на шлюб і сім'ю. Молода людина вибирає в себе все, що відбувається в сім'ї як «губка» і надалі, в більшості випадків, проектує все на свою власну сім'ю.

Саме в родині учнівська одержує перший життєвий досвід, робить перші спостереження і вчиться, як себе поводити в різних ситуаціях.

Сімейне виховання можна розглядати як педагогічний, соціокультурний, народний і релігійний феномен. Традиції як феномен буття виявляють сутнісні характеристики сімейного виховання. До них можна віднести педагогічні, соціокультурні, народні та релігійні традиції сімейного виховання.

Велике значення у розвитку готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів створення сім'ї має вплив навчального закладу. Ми дотримуємося думки, що виховна робота, яка здійснюється в контексті виховної системи професійно-технічного навчального закладу повинна бути спрямована на формування в учнів відно-

шення до сім'ї як до важливої цінності; розширення уявлень про особливості подружніх взаємовідносин, народження та виховання дітей; підвищення відповідальності молоді за сімейне життя; розвиток таких якостей, як поважне ставлення до бажань та потреб членів сім'ї, рівність у правах, довіра, взаємодопомога та взаємопідтримка подружжям один одного.

Готовність до шлюбно-сімейних відносин вирізняється структурною складністю, тому ми пропонуємо власну структуру готовності до сімейного життя, яку визначаємо з урахуванням дослідження зовнішніх і внутрішніх чинників.

Таким чином, запропонована нами структура готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя являє собою систему взаємодії когнітивного, мотиваційного, діяльнісного і саморегуляційного компонентів, які спрямовані на пізнання учнями сімейних цінностей. Усі компоненти структури є взаємозалежними, оскільки формуються, розвиваються і стають комплексним утворенням особистості, готової до сімейного життя.

Когнітивний компонент об'єднує в собі знання, погляди, судження, цінності, які виражають свідому спрямованість особистості на форми життєдіяльності. Основу когнітивного компоненту складають пізнавальні потреби, як усвідомлення значущості об'єктивних властивостей, якостей явищ, дійсності, що передбачає пошук особистих сенсів свого власного ставлення до отримуваної інформації, осмислення системи особистих цінностей, тобто активну самостійну розумову діяльність.

Когнітивний компонент готовності на сучасному науковому рівні передбачає оволодіння особистістю соціально

філософськими, психолого-педагогічними, правовими, психосексуальними знаннями й уявленнями про особливості й умови побудови оптимальних шлюбно-сімейних відносин, здатності до їхнього творчого розвитку.

Мотиваційний компонент має особистісне значення, адже зміцнює зацікавленість діяльністю й перетворює задані зовнішні настанови на внутрішні потреби майбутнього сім'янина.

В контексті дослідження О. Перець, розуміємо що сутність мотиваційного компоненту готовності до сімейного життя полягає у визначенні мотивів, цілей, соціальних установок, ціннісних орієнтацій, інтересів, потреб, нахилів, які спонукають до створення сім'ї та визнають спрямованість особистості [4 с. 122].

Діяльнісний компонент виявляється за допомогою зовні спостережуваних умінь і навичок, необхідних у сімейному житті: конструктивних, комунікативних, гностичних, організаторських тощо.

Одиницями діяльності є дії – взаємодії суб'єкта з об'єктом, при якому досягається певна, заздалегідь визначена, мета: одтак, дії становлять свідому активність людини, якій вона надає певного смислу і здійснення якої відбувається осмислено

Поведінка в контексті діяльного компоненту може бути як раціональною, так і ірраціональною (ідеалізація, хибні уявлення). Головним параметром виступає спрямованість на досягнення значущої мети. Формування й розвиток цього компонента мають бути пов'язані насамперед із корегуванням ідеальних і реальних образів майбутнього сім'янина у юнаків.

Саморегуляційний компонент проявляється в збереженні стабільності стану при дії зовнішніх факторів, і забезпечує функціонування природних

живих і неживих систем. Саморегуляція за своєю природою універсальна і може бути використана як корисний інструмент у будь-якій області життя та діяльності людини.

Саморегуляція і самоуправління є найвищими показниками активності та самостійності людини, при яких реалізується активність суб'єкта, його потенційні можливості в організації управління власними діями [3].

Висновок. Цілеспрямована підготовка учнівської молоді до сімейного життя має ґрунтуватися на єдності якісно нового змісту та форм виховання навчально-виховного процесу. Зокрема, це стосується вихован-

ня сімейних цінностей і готовності учнів професійно-технічних навчальних закладів до сімейного життя. Немає сумніву в тому, щоб підготувати учня до майбутнього сімейного життя, необхідно визначити структуру такої готовності, компоненти якої виступають основним орієнтиром у напрямках виховання сімейних цінностей, яке забезпечується під час навчально-виховного процесу професійно-технічних навчальних закладів. Для формування цілісного уявлення учнів про сімейне життя педагогічні працівники мають постійно враховувати те, що структурні компоненти розглядаються у логічній взаємозалежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / Альфред Адлер; пер с нем. А. М. Боковой. - М. : Фонд «За экон. Грамотность», 1995. - 296 с.
2. Гаркуша С.В. Поняття та компоненти професійної готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності / С.В. Гаркуша // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Вип. 138 / Чернігів. Нац. Пед. Ун-т ім. Т. Г. Шевченка; голов. Ред. О. М. Носко. - Чернігів : ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2016. - 212 с. - (Серія: Педагогічні науки).
3. Кращенко Ю. Саморегуляційно-рефлексивний критерій вихованості лідерських якостей майбутніх учителів у системі студентського самоврядування / Ю.Кращенко // Витоки педагогічної майстерності. Серія «Педагогічні науки»: зб. Наукових праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. - Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. - Вип.13. -С. 179 – 185.
4. Перець О. Основні критерії, рівні та показники сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів / О.Перець // Проблеми підготовки сучасного вчителя.- 2010. - № 2.- С. 119-125.
5. Портяна О.В. Специфіка адаптації молодого подружжя під час кризових періодів / О.В. Портяна // Збірник наукових праць КПУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології. 2011. Випуск 11.- С . 698-707.
6. Семенець Л.М. Змістовий аналіз професійної готовності майбутніх учителів математики // Семенець Л.М. - К.: Освіта України, 2009, С. 96-100.

7. Сімейні цінності: навчально-методичний посібник до навчальної програми «Сімейні цінності» (35годин) [для педагогічних працівників] / В. І. Прит, З. В. Охрименко, Л. В. Корецька / видання друге доповнене з додатком. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 284 с.
8. Філімончук А. В. Розділ III. Основи сімейних відносин. Заняття 24 – 34.//Абетка щасливого сімейного життя: методичний посібник з курсу «Етика і психологія сімейного життя». 10-11 кл. – Житомир: ЦНТЕІ, 2008. – С. 71 – 107.
9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Фіцула Михайло Миколайович. - К. : Академвидав, 2006. - 352 с.

TRANSLITERATION OF REFERENCES:

1. Adler A. *Praktika i teoriya individualnoy psihologii* /Alfred Adler; per s nem. A. M. Bokovikova.- М. : Fond «Za ekon. Gramotnost», 1995.
2. Garkusha S.V. *Ponyattya ta komponenti profesiynoyi gotovnosti maybutnih uchiteliv do pedagogichnoyi diyalnosti* / S.V. Garkusha //Visnik Chernigivskogo natsionalnogo pedagogichnogo universitetu. Vip. 138 / Chernigiv. Nats. Ped. Un-t im. T. G. Shevchenka; golov. Red. O. M. Nosko. - Chernigiv : ChNPU im. T. G. Shevchenka,- 2016. - 212 s.
3. Kraschenko Yu. *Samoregulyatsiyno-refleksivniy kriteriy vihovanosti liderskih yakostey maybutnih uchiteliv u sistemi studentskogo samovryaduvannya* / Yu.Kraschenko // Vitoki pedagogichnoyi maysternosti. Seriya «Pedagogichni nauki»: zb. Naukovih prats / Poltav. nats. ped. un-t imeni V.G. Korolenka. – Poltava : PNPU imeni V.G. Korolenka, 2014. – Vip.13. –S. 179 – 185.
4. Perets O. *Osnovni kriteriyi, rivni ta pokazniki sformovanosti profesiynoyi kompetentnosti maybutnogo vchitelya pochatkovih klasiv* / O.Perets // Problemi pidgotovki suchasnogo vchitelya.- 2010. - № 2.- С. 119-125.
5. Portyana O.V. *Spetsifika adaptatsiyi molodogo podruzhzhya pid chas krizovih periodiv* / O.V. Portyana // Zbirnik naukovih prats KPNU imeni Ivana Ogiienka, institutu psihologiyi im. G.S.Kostyuka NAPN Ukrayini. Problemi suchasnoyi psihologiyi.- 2011. -Vipusk 11. С. 698-707.
6. Semenets L.M. *Zmistoviy analiz profesiynoyi gotovnosti maybutnih uchiteliv matematiki* // Semenets L.M. – К.: Osvita Ukrayini, 2009, S. 96-100.
7. *Simeyni tsinnosti: navchalno-metodichniy posibnik do navchalnoyi programi «Simeyni tsinnosti» (35godin) [dlya pedagogichnih pratsivnikov]* / V. I. Prit, Z. V. Ohrimenko, L. V. Koretska / vidannya druge dopovnene z dodatkom. – Ivano-Frankivsk: NAIR, 2014. – 284 s.
8. Filimonchuk A. V. *Rozdil III. Osnovi simeynih vidnosin. Zanyattya 24 – 34.// Abetka schaslivogo simeynogo zhittya: metodichniy posibnik z kursu «Etika i psihologiya simeynogo zhittya». 10-11 kl. – Zhitomir: TsNTEI, 2008. – S. 71 – 107.*
9. Fitsula M. M. *Pedagogika vischoyi shkoli : navch. poslb.* / Fitsula Mihaylo Mikolayovich. - К. : Akademvidav, 2006.

Barbinova Alla Vladimirovna

Assistant, Department of Pedagogical Excellence and Management named after I.A. Zyazyuna, Poltava
National Pedagogical University named after V.G. Korolenko, Poltava, Ukraine

E-mail: allo4ka30.08@gmail.com

**STRUCTURE OF THE READINESS OF STUDENTS OF PROFESSIONAL AND TECHNIKAL
SCHOOLS FOR FAMILY LIFE**